

LO GERONÉS

SETMANARI PORTA-VEU DEL "CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA,"

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Gerona	1 pesseta trimestre
Fora	1'25 id.
Estranger	1'50 id.
Un número	10 céntims

Any 3.er

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
CORT-REAL 7-1.er

Diumenge 15 de Novembre de 1896

ANUNCIS Y COMUNICATS

Preus convencionals

De tots los llibres, folletons, etc., que s'remeten a la Redacció, se'n donarà compte en lo Setmanari

Núm. 135

SECCIÓ GENERAL

Las industrias políticas

Mentre Catalunya teixeix, altre gent més enginyosa s'dedica á la explotació d'industries més segures: las industrias políticas.

Industrials d'aquests n'hi ha de moltes menes. Lo regidor que's ven á bon preu la tolerancia dels abusos ó l'seu concurs pera cométre, lo diputat que's ven lo vot, lo cacique que's fa pagar ab diners ó dinades la seva influència ó l's destins que reparteix, lo ministre que embutxaca cínicament lo preu de sas Reals Ordens ó dels Decrets ab que sorprén la confiança de la Corona, l'empleat que s'dedica á la negociació de creus, lo conseller d'Instrucció pública que entrega al millor postor las càtedras de nostres centres d'ensenyança, l'gobernador que al marxar á la província ó á la colònia se'n endú junt ab los auxiliars de sas funcions públicas, al home de confiança què ha de montar per compte seu timbas y ruletas; los que falsifican lo llibre del catastre ab dissimuladas raspaduras, los que negocian cédulas baixas, los investigadors que preparan defraudacions á la Hisenda, los *eminentes republicans* que, com un de mort no fa gayres anys, tenen en sa casa sàbiament montada una agència de càrrecs públics de totas menes desde l' de Director general fins al de burot, los ministres d'Estat que cobran ab milions lo tractat de comers beneficis pera una nació extrangera ó la reforma arancelaria favorable á la industria del país, los directors d'arsenals públics que xuclan milions y més milions pera construir barcos que may s'acaban ó que surten de sos tallers ab malalties cròniques y l'seu róssech consegüent de reparacions y reconstruccions indefinides, los funcionaris d'administració militar que negocian ab las desgracias de la seva terra y ab la salut dels soldats y s'enriqueixen depressa mentres los pagesos y menestrels donan l'últim fill y la última peseta, tots aquests y molts més encara que ns callém perque la llista ja es prou llarga son industrials de la política, s'rs despreciables que mercadejan ab una cosa tan sagrada com la gobernaçió d'un poble,

Més al dir *industrias políticas* nos referim també á unas altres que's crían á la ombrá de la política. Son cosa vella. A Roma mentres los legionaris acabavan la conquesta d'una província, l's polítics de la capital organisaven la *societas publicanorum* que havia d'explotar lo monopoli de sos impostos y de las obras que hi volgués fer la República romana. La opulència dels senadors romans naixia d'aquestas grans companyías.

A Espanya hi ha molt d'aixó, sino que tot passa més á la menuda: las proporcions dels negocis varian, pero la seva naturalesa no. Hi va la diferencia d'una Roma mestressa de mitj mon á un Madrid senyor d'un Estat en que no més per etzar hi queda encara alguna que altra terra civilizada.

Lo centre d'aquestes industries es Madrid. Allá tothom ho sab y tothom ho diu y, lo que es més, ningú ho estranya ni ho censura: quan va ferse millonari l'home d'Estat A., ab qué va fer la fortuna l'ministre B., de qué li ve á l'un ser lo primer accionista del Banc d'Espanya, al altre de la Tabacatera. Vist de lluny, desde provincias, disfressat ab la fraseología dels diaris, sembla que tots ells se preocupan per lo país, que's mouen y barallan per ideas; vist de prop ja es altra cosa. La passió ó l'interés los guia.

Lo Banc d'Espanya es la *societas publicanorum* per excelencia, lo gran monopolisador d'aquesta llei d'industries; á la seva ombrá se'n crían d'altras, y l's prohoms de la política cobran de totas fabulosos dividends, producte dels negocis que desde las Corts ó l's ministeris amoroosament los procuran ó dels privilegis que descaradamente los concedexen.

Tot es hú tenir empresas d'aquestes ó guanyar-se modestament la vida com lo Banc de Barcelona á còpia de dipòsits, compte-corrents, etc.; tot es hú fabricar

bitllets de Banch ó bé pessas de roba com los fabricants de nostra terra. En las seves industries no hi volen competencias y mentres tothom pot plantar filatures ó fundicions, las industries que s'hau reservat son privilegiadas: no més ells poden exercirlas.

Pero apart d'aquestas complertament públicas, minuciosament reglamentadas per las lleys, n'hi ha d'altras, patrooni també de la classe de *ricos-homes* del parlanterisme, que encara s'amagan més dé la claror. Tenen doble naturalesa: d'una banda operacions mercantils comunes, fetas ab vistas á una situació econòmica futura; d'una altra banda actes polítics, lleys ó reformas que produhexen aquela situació favorable. A la dualitat de naturalesa hi correspon dualitat de persones: sempre s'associen pera fer la explotació, lo polític *ilustre*, lo cap-de-colla eminent, que te á sas ordres una agrupació més ó menys numerosa de clients ó devots, y l'home de palla encarregat de ferli ombrá, de taparlo y de rebre las bastonadas si per desgracia'n cauen.

A horas d'ara ja deu acabar d'estar llena del tot una operació d'aquesta mena, que segons la veu pública s'ha desenrotllat avuy y periòdicament se desenrotlla en lo *granero del mundo*. Quan los pagesos de Castella, apremiats per la usura què se l's menja de viu eu viu, corrián á vendre l'blat tot just llesas las cullitas, hi havia qui á baix preu anava comprantlo arribantne á abassagar més de 400,000 fanegas. Alarmats per una depreciació tan considerable y persistent s'axeçan de per tot arreu reclamacions y queixas, los diputats de las regions interessadas se posan en moviment, crida tothom exigint ab energia una reforma arancelaria, y l'Gobern, cedint á la pressió dels grosos cacichs que la imposan, acaba fentla. Los preus ailavors pujan més que depressa y l's acaparadors venen ab un 50 per 100 de recàrrec las existencias, gracias á la influència política de uns y á la cooperació inconscient dels matexos á qui ab semblant negoci arruinan. Pel polític que entre bastidores dirigeix la tramoya resulta benefici doble: guanya uns quants cents mil duros ab la operació mercantil y ab la seva intervenció política tant habilment desenrotllada aumenta la gloria de son nom y extén sa fama y sa clientela de devots y admiradors entre l's matexos que ha cuidat enfonzar en la miseria.

Així va tot en aquex podrimener que se'n diu. Estat Espanyol, així va ja de temps y així anirà mentres duri. Hi ha quelcom que es fruyt de la rassa y mentres Estat Espanyol sia sinònim d'Estat Castellá no pot haverhi esperansa pera Espanya. La cort de Madrid seguirà fatalment las tradicions úniques de sa historia, las tradicions de la cort d'aquells *magnates* que no deixaren al seu Rey ni un mos de pá pera dur á la boca, las tradicions de la cort dels Lermas y Olivares, dels Godoy, Macanaz y Urquijo, de la cort del *Gil Blas* y del *Juan Bragas*.

L'Estat Espanyol en sa forma històrica y actual es un monstre, pero un monstre que com lo bou Apis ó las serpents sagradas d'Alexandrí, te altar y sacerdots que hi creman encens y li endressan himnes. Tres cops el dia l's periodistas, la orde de las palancas del progrés, cridan l'*Alabat sia Alah* devant del ídol insaciabile y cantan las glorias y excitan á adorarlo y á sacrificiar á sos peus vidas é hisendas. Actors de una farsa abominable, se'n burlan al voltant de las taulas de sas redaccions y al sortir en públic enganyan al poble com los cínicos augurs de la decadència romana, predicantli una religió en que no creuhen. Ells també exerceixen una industria: una mena de sacerdoti polítics que l's omple la gerra tot pervertint los sentiments y desviant las conviccions del poble.

Per ara es una industria que dona y dona molt. Més lo que no s'funda en la veritat un dia ó altre ha d'acabarse. Aqueix dia s'acosta depressa, depressa. S'han sentit ja veus d'alerta. Lo poble comensa á sospitar. Aviat l'incens de la prempsa serà impotent pera ofegar la fortor de tantas corrupcions plegades. Ay dels impostors quan lo poble axequi l'vel del sagrari

y vegi que l'Deu que adorava es un monstre repugnant que s'revolca en un lit d'inundacions.

ENRICH PRAT DE LA RIBA.

(De *La Renaixença*)

LO MUSEU PROVINCIAL DE GERONA

(Acabament)

RELACIÓ dels objectes entrats en lo Museu Provincial d'Antiguitats y de Belles Arts de Gerona, en l'exercici econòmic de 1893 á 1896.

EDAT ANTIGA

MECANICA É INDUSTRIA

Ceràmica. Un catino: dos lekytos: cinch vasos de distintes formes y mides, y una tortuga—tots d'argila fina (los lekytos y l's vasos pintats). Tres àmfores (l'una ab la boca serrada pera ferla servir d'enterrament): dos urnes cineràries: dos olles cineràries: onze vases de diferentes formes y mides: dos catinos: un utensili domèstich: una corbatora: sis unguentaris; y dos fusioles—tots d'argila ordinaria.

Total 39 objectes; tots procedents de les ruïnes d'Empuries y comprats per la Comissió.

Alabastre. Un unguentari.

Total, 1 objecte; procedent aximateix d'Empuries y comprat per la Comissió.

Vidre. Cinch vasos de pasta de vidre blau, ab adornos pintats de color vert y groch, de diferents mides y formes: dos unguentaris de pasta de vidre blau, ab adornos pintats de colors vert y groch: un gerret de pasta de vidre vert-fosc, ab adornos de colors vert y groch: dos granets de collarets de pasta de vidre blau, ab adornos pintats: un petit objecte de pasta de vidre blau, ab adornos de pasta de vidre de distints colors, figurant una cara: un unguentari ab esmalte bronzejat; y dinou unguentaris ó llagrimoses de vidre comú de diferentes formes y mides.

Total, 31 objectes; procedents de les ruïnes d'Empuries y comprats per la Comissió.

Ibri y Os. Dos agulles pel cap (*acus crinalis*).

Total, 2 objectes; procedents de les ruïnes d'Empuries y comprats per la Comissió.

Metall. Una arrecada—d'Or. Una civella—de Ferro. Un aro y una caxa cinerària—de Plom. Un *strigillus*, ab marques; cinch brassos humans de dona, ab molts brasselets en forma d'aro; tres civelles (*fibulae*) de distintes mides y formes; dos agulles pel cap (*acus crinalis*); quatre brasselets: dos anells: una civella de cinturó: dos pesses, potser de algun pany: una nansa penjant; y tres anelles penjants (d'un mobile?)—de Bronze.

Total, 28 objectes; procedents del pais (localitat incerta), regalats per la Comissió.

EDATS MITJANA Y MODERNA

ARQUITECTURA Y ESCULTURA

Istil romànic. Deu capitells de pedra calcínia, alguns ab figures y l's altres ab adornos del regne vegetal.

Total, 10 objectes; procedents del pais (localitat incerta), regalats per D. Lluys Barnoya y Matllo.

Istil ogival. Sis capitells de pedra calcínia: un lleó sentat sobre les potes, de pedra calcínia (soport?), y dos quadros d'alabastre ab assumptos figurats en relleu, y en un d'ells, ademés, una inscripció sepocratal molt esborrada.

Total, 9 objectes; procedents del pais (localitat incerta), regalats per D. Lluys Barnoya y Matllo.

MECANICA É INDUSTRIA

Ceràmica. Un claveller de pisa ab reflexos metàllics: un pot d'apotecari de pisa, blanch ab adornos blaues; una bassina d'afeytar y una plata de pisa, blanques ab fruytes y flors pintades de varis colors; una aygüera (gros gerro pera depòsit d'aygua) de terrissa negra ordinaria ab adornos en relleu e inscripció en català (industria local).

Total, 5 objectes; lo primer d' ignorada procedència, los altres procedents del país (localitat incerta, l' últim datat en Gerona), comprats per la Comissió, exceptat lo pot de farmacia que es depositat per l' Ajuntament de Sant Pere Pescador.

Orfevería. Sis petits esmalts catalans del segle XVIII, qu' havíen format part d' altres tants reliquiari: un petit pom de plata pèra essencies.

Total, 7 objectes; procedents del país (localitat incerta); los esmalts regalats per D. Miquel Gaspar y el pom comprat per la Comissió.

Armes. Ballesta del segle XV.

Total, 1 objecte: procedent de Santa Cecília, depositat per D. Joseph Noguera.

Ferretería. Vuyt claus de ferro dels segles XVII y XVIII.

Total, 8 objectes; procedents del país (localitat incerta), comprats per la Comissió.

SIGILLOGRAFÍA

Matriu de llautó d' un petit sello ab la llegenda PLA DE GERONA, dintre d'un cercle (ab mànech de fusta).

Total, 1 objecte; procedent de Gerona, comprat per la Comissió.

NUMISMÁTICA

MONEDAS

Edat antiga. Sèrie romana: una de plata y nou de bronze. Sèrie espanyola: dos de plata y quatre de bronze. Sèries extrangeres: una grega de bronze, trobada á Empuries.

Edats mitjana y moderna. Sèrie catalana: Disset de plata y deu de coure. Sèrie castellana: sexanta dos de plata, una de billó y trenta tres de coure. Sèrie mallorquina: tres de plata y dos de billó. Sèrie valenciana: nou de plata y dos de coure. Sèrie navarra: dos de coure. Obsidionals espanyoles: cinc de plata. Extrangeres: tres de plata y una de coure.

Total, 167; d' elles, una comprada per la Comissió, una regalada per D. Pere Llurella, quatre regalades per D. Antón Surís, y les cent sexanta una restants regalades per D. Lluys Barnoya y Matllo.

MEDALLS

Espanyoles. De Proclamació: sis de plata. Commemoratives: dos de plata, quatre de metall blanch y set de bronze.

Extrangeres. Commemoratives: dos de plata y cinc de bronze.

Total, 26. D' elles, setze regalades per D. Lluys Barnoya y Matllo, una regalada per D. Pere Llurella y les altres nou comprades per la Comissió.

COLECCIO ESPECIAL DE MEMORIES DELS

SITIS DE GERONA DE 1808 Y 1809

Cuadro fotogràfic, pintat al oli, representant en un grup als veterans dels sitis de Gerona dels anys 1808 y 1809 vivents en dita ciutat en lo any 1861. Regalo del vocal de la Comissió D. Manel Almeda.

OBJECTES RECOBRATS

Un cris, ó sobre joloá, y un punyal, entregats pel Jutjat de primera instància de Gerona, quins objectes se contaven entre 'ls robats al Museu en Juny de l' any 1892.

BIBLIOTECA

«Reseña histórica de los sitios de Gerona en 1808 y 1809» per D. Emili Grahit y Papell. Gerona, Impremta de Torres, 1894. Dos volúms en 8.º (Comprat per la Comissió.)

«Recherches sur l' Orfevrerie en Espagne au moyen àge et à la renaissance, etc.» per lo baró Charles Daillier. Paris. Quantin. 1879. Un volúm en fòl. menor. (Comprat per la Comissió.)

«Llibre de Notes del Convent del Carme de Girona etc.» per Fr. Joseph Ricat. Gerona, 1768. Manuscrit en fòl. que conté 430 planes escrites y algunes en blanch á la fí. (Comprat per la Comissió.)

«Memorias del Mariscal Suchet etc. escritas por el mismo, traducidas al español por G. D. M.» Paris, 1829. Quatre volúms en 16.º (Regalo del vocal de la Comissió D. Joaquim Botet y Sisó.)

«Monumento romànic de San Felíu de Guixols. Informe de los vocales de la Comissió D. Emilio Grahit y D. Manuel Almeda». Gerona, Impremta del Diario de Gerona, 1896 (Costejat per la Comissió).

«La Seo de Lérida, discurs pronunciado por D. Ignació Simon y Pontí etc.» Lérida, 1896. Opúscul en 16.º de 16 planes. (Remés per l' autor).

Nota: S' han rebut, ademés, los cuaderns corresponents dels Butllets de les Reials Acadèmies de la Història y de Belles Arts de Sant Ferran, remesos per dites Acadèmies: los números 8 y 9 del Butlleti de la Comissió de Monuments de Navarra, enviat per dita Comissió; y les entregues corresponents de la Història general de Espanya, en curs de publicació, a que la Comissió està suscrita; y s' han encuadrat los qui formaven tomos incomplets.

JOAQUIM BOTET Y SISÓ.

Notícies

Oficials

DIPUTACIÓ PROVINCIAL.—*Sessió del 5 de Novembre.*—Baix la presidència de D. Marian Bassols se reuniren 15 Diputats y després d' aprobad la acta de la anterior y alguns acorts de la Comissió provincial, prengueren los següents acorts:

Deixar sobre la taula lo dictámen sobre nombrament de professor de la Escola menor de Bellas Arts de Llagostera.

Donar possessió del càrrec de Contador á D. Leopoldo Canovas.

Aprobar comptes.

Continuar ab igual caracter las Escolas menors de Belles Arts.

Passar á la Comissió Central lo dictámen referent al nombrament d' un ajudant en la de Sant Feliu de Guixols.

Manifestar al Ajuntament de Gerona que pera resoldre definitivament sobre la creació de la classe de dibuix, remeti l' expedient que hagi instruït, acompañant copia certificada del acort que hagi dictat comprometentse á cumplir las obligacions del acort 5.^{nt} del 4 d' Abril de 1891 y en complerta conformitat ab los demés.

Després d' altres acorts de poca importància s' aixecà la sessió.

Sessió del 6 de Novembre.—Se prengueren los acorts següents.

Nombrar á D. Pere Lutrà, professor de la Escola de Belles Arts de Llagostera.

Declarar cessant al Sr. Bernadet, professor de Figueres, invitant al Sr. Gelabert per si vol fer us del dret de preferència.

Traure á subasta los suministres de Beneficència.

Aprobar la distribució de fondos del mes de Novembre.

Aprobar variis comptes y dietas del enginyer y del arquitecte.

Deixar sobre la taula un expedient d' arbitris de carreteras.

Oferir la plassa de professor ajudant de la Escola de Belles Arts de Sant Feliu de Guixols, als de igual classe cessants de la de Gerona.

Amortizar las plassas que han quedat vacants per nombrament de D. Leopoldo Canovas y molt de D. Joan Boix.

AJUNTAMENT.—*Sessió del 11 de Novembre*—(2.ª convocatoria).—Reunits 5 concejals baix la presidència del tenent d' arcalde D. Vicens Carreras, prengueren los següents acorts:

Aprobar un dictámen de Comissió especial d' alumbrat, proposant; 1.er nombrar perit al Enginyer del Municipi D. Pere Ramíó pera que junt ab el que nombrí la societat Planas, Flaquer y C. procedeixin á la valoració de la instalació del alumbrat elèctric en lo temps en que s' afectua y el que té en l' actualitat; 2.^{on} comunicar aquest acort á la casa Planas, Flaquer y C. á fi de que ab tota urgència designi un perit; 3.er Recomanar á aquells procurin efectuar la valoració en lo terme de 30 dies.

Deixar sobre la taula un dictámen de la Comissió de Foment sobre una instància de D. F. Virgili informada favorablement.

Aprobar lo plech de condicions baix las quinas ha de traures á concurs l' arrendament del Teatre durant la temporada d' hivern (desde 5 Dezembre fins á 28 de Febrer) y celebrar dit concurs lo dia 22 del corrent á las 11 del matí.

Emplear la grava que té l' Ajuntament en las carreteras del municipi.

Facilitar una estufa al Jutjat de 1.ª Instància.

Com presumíam ha sigut inútil é infructuos tot quant hem dit respecte del joch en la nostra ciutat. Se continua jugant com si tal cosa y com si no hi hagués autoritats de cap mena encarregades de privarho. De la passivitat de la autoritat judicial no 'n fem cas, donchs no obstant les circulars sobre l' assumptu del Fiscal del Tribunal Suprèm, estém acostumats á veure que no se 'n preocupan; no sabém si per la supeditació en que vuy se troba lo poder judicial respecte del executiu, que per lo vist se deu extender á tots los ordes gerárquichs, ó per algun impediment ó instrucció reservada que nosaltres desconexém. Perxó aludiam en lo número passat als qui sense serho poden més que les autoritats y á n'ells pensém dirigirnos en lo successiu, expresantlos tant clar y català com poguem. Lo més extrany de tot axó es que, segons un diari de Figueres, se deya en aquella ciutat «que la primera autoritat civil de la província havia dictat riguroses disposicions contra un circol aristocràtic allí constituit» suposant lo referit Diari que dites disposicions tenen per objecte ferhi cessar lo joch. Un altre periòdic de la mateixa localitat irdica quel' objecte de les disposicions de l' autoritat no es lo joch sino un assumptu de caracter molt diferent. Nos inclinem al parer de l' últim vist lo que pasea á Gerona.

Demà es lo dia de suscripció al emprestit de 250 milions de pessetes, que fa l' Govern en l' interior pera atendre als gastos que ocasionan las guerres que Espanya se veu obligada á sostener. En un Butlleti Oficial extraordinari se dona compte de les bases del empréstit. Tant per les garanties que 's donan, la renda d' Aduanes, y l' interès que redituará l' diner que s' hi emplehi, 6'56 per cent; com per l' objecte del emprestit y l' empenyo ab que s' ho han pres alguns capitalistes, es probable que aquest se cubrirá ab excés, y permetrà completar més tart la operació fins á 400 milions. Ab aquests diners n' hi haurá per anar tirant una temporadeta: pero si lo de Filipines y lo de Cuba no s' acaba ben aviat, no queda dupte que la guerra se menjará aquests y molts més milions, y que llavors la dificultat de trovarlos será pel Govern molt més grossa. Lo de capital importància es donchs la terminació de les guerres. Tant á Cuba com á Filipines han comensat fa alguns dies les operacions en gran escala dirigides personalment pels generals Weyler y Blanco. A Cuba y á Filipines s' ha guanyat terreno é hi hagut algunes accions fortes, pero ara per ara cap fet trascendent ni descissiu ha canviat l' aspecte general de la guerra. No cal per axó impacientarse, ja que no 's pot exigir que les operacions donguin tot seguit lo resultat que se 'n espera; pero si interessa apretarles de ferm, puig si's insurreccions conseguien aguantarse y burlar los plans formats pels nostres generals, les consequencies serien terribles pera la nació tant baix lo punt de vista militar, com baix lo punt de vista econòmic.

—Hem vist que en lo camí de Ronda s' ha colbat un fanal que suposém no deu costar cap quartó á la Ciutat, tota vegada que 'l deu pagar lo Rvt. Gibert en gràcia á la cessió de terrenys que segons se diu l' hi ha fet l' Ajuntament.

—Dimecres en lo Teatre Principal se verificà un Concert organitzat per lo professor de l' escola municipal de música Sr. Feliu. Lo públic que omplenava l' Teatre de gom á gom sortí complidíssim del acte, després d' escoltar ab agrado varietat de pessas de piano y cant en quinas manifestavan sa pericia y avensos los alumnos del Sr. Feliu, tinguentse de repetir algunas de elles per acallar los aplausos. Felicitem al Sr. Feliu per l' èxit obtengut, així com l' hi agrahim l' invitació que 's va servir enviarnos.

—Hem rebut una esquela de D. Marián Bassols, fentnos saber son nombrament de President de la Diputació Provincial y prometent atendre les indicacions de la premsa encaminades al millor servei dels interessos de la província. Agrahim la atenció y usarem sempre que la occasió se presenti de la invitació que 'ns fa, en la seguretat que pot tenir de que les nostres indicacions no oblidiran mai á fins personals, ni de política menuda.

—Per no haver tingut occasió de véurels en la secció de Belles Arts del nombre passat deixarem de parlar de dos quadros d' en Graner exposats en l' aparador del Sr. Corominas.

L' un representa lo santuari de Santa Cristina, de Lloret de Mar, l' altra una sortida de sol; tant aquest com aquell, cridan justament la atenció dels aficionats per la correcció de dibuix, la justesa de tons y la perspectiva. Ab tot, ens sembla que l' excés de details que 's nota tant en l' un com en l' altre perjudican un xic l' efecte del conjunt.

De totes maneres, son dues obres dignes del senyor Graner, per las quals lo felicitem.

—Ha sigut nombrat Vice-Rector de la Universitat de Barcelona D. Joaquim Rubió y Ors, antich catedràtic d' aquella Universitat y degà dels escriptors en llengua catalana. Rebi la nostra felicitació.

—Diu *La Veu de Catalunya*:

«S' estan fent actius treballs pera constituir associacions catalanistas en quatre diferents poblacions catalanes. Com se 'ns ha privat del gust de publicar lo nom d' alguna d' elles, nos absténim de publicarne cap, per ara.»

—La «Associació popular regionalista» ha inaugurat una acadèmia de propaganda oral, quin objecte es constituir una agupació de jovent apte pera propagar nostres ideals per medi de la paraula.

—Les plujes d' aquests dies han sigut molt beneficioses per les plantes y pera la sembra, haventse convertit en neu á muntanya. Durant la setmana passada la Cerdanya catalana ha estat tota nevada fins al punt de quedar interceptades totes les vies de comunicació.

—Dimarts, die tres del present novembre, se verificà l'inauguració oficial de la càtedra de Llengua y Literatura catalana, establetla com anuncia van en lo número anterior en l' Institut de segona ensenyansa de Manresa. Lo «Diario» d' aquella localitat ne dona compte en los següents termes:

«A dos quarts de nou del vespre, davant de tant numerosa com distingida concurrencia y baix la presidència del arcalde don Francisco Gallifa, tingué lloc ahir en l' Institut de segona ensenyansa de Manresa, la inauguració oficial de las classes de Llengua y Literatura catalana, de que parlém en altre suelto de aquesta matxa secció.

Ocuparen lloc en la taula presidencial, lo senyor Gallifa, l' Director del Institut senyor Masvidal y l' catedràtic d' aquella assignatura senyor Valldeneu.

En pocas paraules explicà l' senyor Masvidal, lo motiu de la reunió, cedint la paraula al senyor Valldeneu.

Aquest demostrà que l' català es idioma y no dialecte, com prenen alguns envejosos de Catalunya. Al efecte, aduñí variis arguments apoyats tots en la antiga història de nostra hermosa regió.

Seguidament parlà l' senyor Gallifa, lo qual, en breus y elocuentes paraules, explicà ab claretat de concepte l' mobilitat que induïren al Ajuntament á crear la classe qual inauguração se celebrava en aquells moments. Digué que la brillant concurrencia que assistíà al acte, constitueix la millor prova de que ab la creació de tal càtedra, l' Ajuntament havia interpretat los sentiments de tots los manresans.

Y terminà felicitant al Director y catedràtics del Institut y en especial al senyor Valldeneu, á qui dedicà frases d' elogi.

La concurrencia, entre la qui hi abundava l' element catalanista, sortí altament complacida del acte, que terminà á las nou y minuts.»

—Segons diu «La Renaixensa», se tracta també de establir una càtedra destinada al estudi de nostra llengua y literatura en l' Institut de segona ensenyansa de la ciutat de Reus.

—Ab lo titol de *Música vella* s' ha publicat un tomet de faulas catalanas, originals de D. Eveli Doria y Bonaplata, ab un prólech d' en Narcís Oller.

—També s' ha publicat lo primer número de la anunciada *Revista de Catalunya* formant un cuadern de 80 planas. Son sumaris lo següent: «Nostres propòsits», per los editors. —«Una paraula duptosa», per Sabastià Furnés. —«Antigas divisións de Catalunya», per N. Font y Sagüé. —«Beranguer Ramón II», per Jacinto Torras y Reyat. —«Recorts del Palau», per Ramón N. Comas. —«Intervenció dels gremis en la cuestió social», per Pere Company y Fages. —«Notas teatrals», per Ramon Pomés. —Varietats: Las campànas de Barcelona. —Las primeras decoracions de roba. —Novas. —*Follett I.* —«Tractat de regement de prínceps e de comunitats», per Fr. Francesch Eximinis. —<i

«L'esperit patriòtic sembla animar-se; sortint de son ensopiment s'axeca y renaix à la vida activa.

«Acaben de fundar-se dos societats d'esperit genuinament vascongat.

«Es la primera la societat coral denominada *Euskeria* qu' ha de dedicar-se à la propagació y conreu de la música immortal d'Euskalherria, nascuda vigorosa, sanzilla, sentimental, vivificada en l'aire purissim de nostres montanyes.

Y es la segona, la naxensa d'una nova Societat fuerista, anomenada *Alkartasuna*. Deu vulga qu' una y altre viscan vida feliçsa y perpetua pera hé d'aquest país rosegat ja pel caciisme y pels forasters. Deu vulga que poguem dir ab rahó: *Encara hi ha vascongats.*»

—Fa alguns dies que no rebem *L'Aureneta y La Veu de Catalunya* de Barcelona y lo mateix nos passa ab *El Alcance* de Santigo de Galicia, que sols en vey m un número cada dos mesos, no obstant d'esser diari.

Cridem l'atenció de las respectivas redaccions per veure si es aixó descuyt de l'encarregat de las faixas ó be si se perden à Correus.

—Ha mort à Reus lo coneugut pintor D. Joseph Llovera.

—Nostres suscriptors de Banyoles se quexan de qu' els hi faltan ab freqüencia los números de *Lo GERONÉS*. Cridem sobre aixó l'atenció del senyor Administrador de correus donchs allí ha de consistir la falta, tota vegada que son remesos per la administració del periodich ab tota regularitat.

—S'ha rebut en la Secretaria de la Universitat de Barcelona lo titol de llicenciat en dret de nostre estimat company D. Joaquim Veray y Vallés.

—Ha presentat la dimissió de son càrrec de Rector d'aquest Seminari lo canonge Dr. D. Anton Maria Oms. Ha sigut nombret pera dit càrrec lo Dr. Rvt. D. Joseph Mundet.

—Ha rebut lo grau de llicenciat en medicina D. Albert Pagés, d'aquesta Ciutat.

—Alguns aficionats al art fotogràfic, de Barcelona, han determinat constituir-se en corporació, pera, junts, tirar endavant los plans que's proposan. Son objecte es purament regional: fer conèixer lo per molts d'ells desconegut de Catalunya, jasia en monuments, tant antichs com moderns, ja en objectes artístichs, joyas, dibuxos, esculturas, mobles, robes, etc. Entre 'ls variats plans que tenen deuenen citar-se en primer terme l'excursionisme, lo desenrotllament à la afició al art fotogràfic, no tant sols en l'element jove en quant als homes, sino també un quant à las donas, que molt poden ferhi; la ressenya d'excursions y exhibició de vistas presas en las matxas per medi dels aparells de projecció, la celebració de sessions y conferencias, y la de certámens y exposicions periódicas dedicadas solament à la exhibició dels treballs verificats pels associats. Portan axi mateix le pensament de publicar una revista ó butlleti fotogràfic illustrat pera estímul dels aficionats y com a consultor dels diferents modos d'operar segons los últims avensos.

Com se veu, l'idea es lloable y simpàtica y recomaném la nova associació als aficionats de la nostra ciutat y comarca, ab tan més gust quan te per objecte lo conèxement de nostra benvolguda Catalunya y quan accentua desde son comens son caracter regional, ab l'us de la llengua catalana.

Desitjém á la associació d'afficionats á la fotografia molts progressos y molts anys de vida.

—Dimars se va estrenar á Barcelona una pessa catalana titulada «La Estació de la Granota», escrita per nostre amich y distingit escriptor, fill de Figueres, D. Teodor Baró.

—Hem rebut lo número 4 de la *Revista Mèdica Rural* que publican los Llicenciat Alabern y Balvey de Blanes que conté notables travalls mèdichs quirúrgichs y químich-farmacèutichs, ademés de la Miscelània y Secció Oficial.

També hem rebut lo n.º 93 de la Revista quinzenal ilustrada *Las Misiones Catòlicas* que conté un variat y escullit text y preciosos grabats.

—Ha deixat de publicar-se lo periódich tradicionalista *El Balaute*. Ho sentim y esperém no tardarà en visitarnos de nou.

—**FIRAS Y FESTAS.** —*Firas.* —Dia 15, La Bisbal.

Festas majors. —Dia 17, Bascara, 22 Boadella, Molló y Terres.

—J. LLINÁS y C. —**BANQUERS.** —*Ciutadans*, 16. —Compran ab benefici cupons d'Exterior, Cubas y altres. Compran y venen valors al comptat. Reben ordres de Bolsa. Obren compte, corrents ab interess.

—**CAXA D'ESTALVIS DE GERONA.** —*Ciutadans* 16, y Llebre, 2. —Imposicions al 5 per 100 desde 10 pessetes. —Id. al 3'50 per 100 desde 1 pesseta. —S'admeten los dilluns, dijous y dissaptes de 9 a 1 y ts diumenges de 10 a 12.

Pera les devolucions los mateixos dies y hores. —Se proporcionan gratis prospectes pera 'ls altres detalls.

VARIETATS

ESPELEOLOGIA CATALANA

LO CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA ha circulat, entre los socis delegats y diferentes personnes qu'han demostrat sentir viu amor y entusiasme per la patria catalana, un extens y meditat *Interrogatori*, encaminat à recullir abundants y profitoses noticies sobre les cavernes y llachs, rius y corrents naturals subterraniés, qu'és lo qu'en tecnicisme modern s'entén per *espeleología*.

Convenut de l'importància d'aquesta mena d'treballs y també de la consideració que's mereix una corporació digne è ilustrada, no sols he determinat donar aculliment à tant profitosa idea, contestant, sens pretensió alguna, les preguntes de dit *Interrogatori*, sinó qu'he decidit també donar publicitat à mon insignificant treball, de ditjós de que, fentse més del domini del públich, rebin no-

va confirmació, important augment ó deguda correcció los datos que consigno.

Mes respuestes afecten sols à lo observat en esta comarca; y com en ella hi há moltes personnes entusiastes y observadores, espero que ferán públiques ses observacions ó que procuraran que d'elles tinguen noticia pera que arribi à coneixement de dit CENTRE, que tant fa y ha fet pel ver esplendor de nostra estimada Catalunya.

RESPUESTES AL INTERROGATORI PROPOSAT PEL «CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA»

PREGUNTA 1.

«Hi há algun lloc hont se fonguin les aygues d'alguna font, riera ó estany? Nom. Situació. Fenòmens observats. Què'n diu la tradició.»

RESPUESTA

Nom: *Los Fenents (sumideros)*.

Fenòmens observats: Son los Fenents unes esquerdes naturals observades en la roca tosca calcinal que constitueix lo subsol del terren pla de Banyoles, inclòs lo que sosté y volta l'estany. Les aygues que surten d'ell circulen avuy per recls ó canals deguts à l'industria humana. Abans de sa construcció l'ayga vessava é inundava 'ls terrenos veïns, formant una infecta bassa, un extens joncar, quals aygues se fonien perdentes ó escorrentse en les grans esquerdes ó fenents de la roca.

Avuy se reproduueix aquet fenomen en dies d'inundacions, en que 'ls terrenos immediats al estany queden invadits per les aygues, que prompte queden en sech gracies a la fabulosa filtració y escorro que proporcionen los fenents. Quan aixó s'observa apareixen soptadament varies fonts en lo pla de Banyoles, que s'estronquen tant bon punt queden en sech los terrenos inundats per les aygues sobereres del nostre estany.

Pla avall de Banyoles, 3 kilòmetres al E. de la vila, à Burgonyà, raja una font molt caudalosa, que per sí sola dóna moviment à una mola de molí fariner, que molt bé podria ser originada per l'escorro d'aygues filtrades en algun fenent qu'existís en lo fondo del estany.

Què'n diu la tradició: La tradició li señala aquest origen.

PREGUNTA 2.

«Hi há alguna font ó estany que de prompte augmenti'l seu caudal líquit sense haver plougit en tota l'encontra da? Nom. Situació. Fenòmens observats. Què'n diu la tradició. Color de l'ayga.»

RESPUESTA

Nom: L'estany de Banyoles.

Situació: Província de Girona.

Fenòmens: Una fossa repentina de les neus del Canigó fanjar soptadament lo nivell de les aygues de dit estany. Les neus desglacen ab promptitud quan sobreveu una ponentada, lo més calent dels vents que regnen en lo pais:

Què'n diu la tradició: La tradició constant assegura que l'estany creix en aygues quan sobreveu una ponentada.

Color de l'ayga: L'ayga no pert sa diafanitat.

RESPUESTA 2. BIS

Estanyols de la Cendra.

Banyoles, à mitjorn del estany vers Porqueres.

L'augment del caudal de les aygues no és tant notable com à l'estany.

També la tradició l'atribueix al influix de les ponentades.

Les aygues en estat normal són cristallines, però ab les avingudes accidentals arrastren un fang cendrós (marga), algunes vegades color d'ocre, però tant espés qu'ocasiona la mort als peixos y altres habitants d'aquelles aygues.

PREGUNTA 3.

«Hi há alguna font que ragi ab intermitencies, notants hi abans ó després bufades d'aire? Nom. Situació. Fenòmens observats. Què'n diu la tradició.»

RESPUESTA

Nom: Estany d'Espolla.

Situació: Província de Girona, en los confins de les parroquies Usall y Fontcoberta, 3 km. al N. de Banyoles.

Fenòmens observats: Aquest estany se forma quan les plujes són molt duraderes y les manantials han tornat ab abundancia. L'aparició d'aquestes copioses déus va precedida de bufades d'aire. Lo caudal d'aquestes déus és tant extraordinari qu'invadeix una gran extensió de terreno, formant un bonic estany, del qual surt per espai de molts dies un gran canal d'ayga, que va á parar al Fluvia, determinant abans una imponent cascata. Altres manantials qu'emergeixen en lo mateix Pla d'Espolla no s'uneixen á n'aquest estany y busquen sa sortida vers la conca del Ter. Al formarse aquest improvisat estany queda de moment poblat de grosses anguiles, qual procedencia hár de ser igual á la de les aygues.

Què'n diu la tradició: La tradició suposa que reapareixen aquestes déus ab una ponentada. Falta comprovarse. Lo cert és que s'originen sempre ab un gran tamar, may en temps de sequedad, per més que regnin grans ponentades.

RESPUESTA 3. BIS

La Font Boja.

Província de Girona, vall d'Hostoles, poble de Les Planes.

Aquesta font raja ab intermitencies variables, segons siga major ó menor lo caudal dels manantials que l'alimenten. D'aquí 'l nom de Boja qu'li ha donat lo poble.

Ignoro lo que d'ella en diu la tradició. Los socis delegats d'Amer, Olot y altres poblacions d'aquella comarca podrien donar major suma de detalls.

PREGUNTA 4.

«Hi há algun terreno desde l' qual se senti per sota terra remor d'ayga que corri? Nom. Situació. Fenòmens observats. Què'n diu la tradició.»

RESPUESTA

Nom: San Miquel de Campmajor.

Situació: Província de Girona, vall de Mieres, 6 km. à ponent de Banyoles.

Fenòmens observats: En temps de forts ayguats se produueixen en dit poble enfonsaments de terreno en forma de pou, en qual fons se veu corre notable quantitat d'ayga.

No fa molts anys qu' al produhirse un d'aquests enfonsaments s'engolí un arbre, que arrastrà avall la corrent subterrània.

Què'n diu la tradició: La tradició suposa qu'eixes corrents alimenten l'estany de Banyoles. Falta comprovarse.

PREGUNTA 5.

«Hi há alguna font, bassa ó estany qu'arrastri fulles ó branquillots d'arbres y mates que no siguin à l'encontra da?»

RESPUESTA

Res ab precisió tinc observat sobre aquet particular en aquesta comarca; però's comprén que les corrents subterrànies de que s'ha fet menció en la resposta anterior poden donar lloc a fenòmen referent à n'aquesta pregunta.

(Pere ALSIUS y TORRENT

(Del Semanario de Bañolas, núms. 126, 127, 128, 129.)

(S' acabaré)

SECCIÓ LITERARIA

EPITALÀMICA

En las noches de mos amics Joseph Carreras y Mercé Pujadas.

A la porta del temple no fa gayre un arbrissó tendrissim hem plantat, no voldrà Deu l'assegue cap mal ayre qu'es ben arraserat.

De sava de poncém y forta rehina bon empeit del nou arbre omplirà l'cor; la Primavera que ja en ell germina, serà un esclat d'amor.

De llarch à llarch per las pomposas brancas, com gaudirà d' Abril lo suau oreig, veient tanta garlanda de flors blancas en nupcial balandraig!

Gelós lo Maig, per ell voldrà aplegarlas, que corona mellor ja may ha tuyt; mes, tot seguit com anirà à tocarlas, l'Estiu donarà fruyt.

Sol del amor: vivificant espurna del flor creador qu'engendrà l'mon, una guspira fes mercé de durne del arbre nou al front.

Ab gerda ufana lo brancant estenga que siga niu de pau y benestar, hont de la enveja may la impura llenga un mot fasce arribar.

La dolsa calma dels bons cors amiga, la serrameca dels moixons novells, lo vincle carinyós que tot ho-hliga ab rosas y clavells;

De llurs emanacions l'aire saturin, de las alas del cor alé vital... y en ell las notas eternament murmurin del petó nupcial.

17 Octubre 1896.

FRANCESC UBACH y VINYETA.

SECCIÓ RELIGIOSA

SANTS DE LA SETMANA.

Diumenge, 15.—XXV. S. Eugeni b. mr. y s. Leopoldo emp. Dilluns, 16.—S. Elpidi y comp. mrs. Dimarts, 17.—S. Gregori, Taumaturgo, sts. Iscle y Victòria mrs. y sta. Gertrudis la Magna, vg.

Dimecres, 18.—S. Maimí b. y s. Bárulas noy mr.

Dijous, 19.—Sta. Isabel reyna d'Hungría vda.

Divendres, 20.—S. Félix de Valois cf. y s. Octavi mr.

Disapte, 21.—La Presentació de N. S. en lo Temple.

QUARANTA HORES.

Avuy se troben en la Iglesia de las Servas

SECCIO D' ANUNCIS

SUCURSAL JUNCOSA

13 Plassa de la Constitució 13,
Gerona

DESPATX CENTRAL
10 FERNANDO VII 10
BARCELONA

Aquesta antigua y tan acreditada casa se dedica únicamente al comers de XACOLATES, SUCRES, CAFÉS y THÉS.

Reb directament los llegítims sures de la isla de Cuba, els cafés de Puerto-Rico HACIENDA, MARTINICA, MAYAGUEZ, MOCA Y CARACOLILLO de CEYLAN; de a quí el gran consum qu' es fa d' aquets articles.

Aquesta casa torra diariament lo café y se distingeix per la calitat y pureza d' ell.

Recomana que per obtenir un bon café aromàtic y fort se usin las barrejas en iguals parts del MOCA y PUERTO-RICO, aixis com lo CARACOLILLO y MOCA, evitant sempre que bulli puig que deu ésser una pura infusió.

Gran surtit de THÉ del Nord de Xina y del Japó. Aquesta excellent beguda sols pot obtenirse en las classes d'as ORANGE (*Carte Rouge*) LIPTON, ORANY PECCO, MENLANGE.

Especialitat en lo SOUCHONCH. Aquesta classe es el mes fort y deu emplearse en menos quantitat de la que generalment se usa; una lliure de THE SOUCHONCH equival a 4 lliures d' altres thès.

MAXIM FERNANDEZ

PERRUQUER DE S. M.

Aigua Minòxima vegetal per tenyir lo cabell. No te riva en lo mòn, perquè á més de sos efectes marevollosos, no taca ni perjudica la pell en lo més mínim.

Aquest assombros y sorprend específich, se ven en dita perruqueria.

24, RAMBLA DE LA LLIBERTAT 24,
GERONA.

Grans rebaxes al engrós.

Escolta lector; si ets vell
y 'l cap blanch te desfigura,
t' he de dar un bon concell:
si 't vols tenyir be 'l cabell
fesho ab questa tintura.

TINTURA ABISINIA INSTANTANEA

EDICIÓ DE PROPAGANDA
DEL COMPENDI DE LA

DOCTRINA CATALANISTA

PREMIAT EN LO CONCURS REGIONALISTA

del "CENTRE CATALÀ", de Sabadell

Aprobat per la Junta Permanent de la Unió Catalanista

Tirada 100.000 exemplars

Forma un opúscul de 32 planes en octau, d' esmerada impresió sobre paper-satinat y ab cuberta de color.

PREU: 15 céntims.

Les demandes al engrós al Secretari del «Centre Català» de Sabadell.

PIANOS Y HARMONIUMS

—DE—

DIEGO SALAS

SE VENEN Á PLASSOS Y AL CONTAT

SE LLOGAN, RECOMPOSAN Y AFINAN

Magatzems: Bell-lloch, n.º 1.—botiga

IMPREMPTA Y ENQUADERNACIÓ

MANEL LLACH

Ferreria Vella, 5

GERONA

Mercaders (Neu) 12

Impressió de tota classe d' obres, follets, circulars, sobres, paper comercial, tarjetas, esquelas mortuorias, facturas y demés objectes referents al ram d' Imprempta.

Assortit de tots los documents y demés objectes pera la Guardia Civil.

Documents pera los Municipis y Jutjats municipals.

Encuadernació de tota classe de llibres per luxosos que sian.

Preus sumament baratos

500 fulls de paper comercial timbrat 5 ptes. | 1000 sobres comercials timbrats 5 ptes.

FERRERIA VELLA, 5—GERONA

BANCH VITALICI DE CATALUNYA

Compania general de segurs sobre la vida establecida á Barcelona

CAPITAL SOCIAL

10.000.000 DE PESSETES

Capitals suscrits fins al 31 Dicembre 1893 87,949,791'98 ptes
Actiu en idem 15,337,928'87 »
Sinistres pagats fins á idem 32,82,316'69 »
Reserves ó fondos de segur á idem 4,178,675'62 »

Les principals classes de segur son:

Vida entera.—Capital pagador á la mort del assegurat, á la seva dona, fills ó qualsevol altre persona designada anteriorment.

Mixto.—Capital pagador al assegurat si viu lo die fixat; ó, immediatament d' ocurrir la seva mort, á la persona designada per ell mateix.

Terme fijo.—Capital pagador en lo die fixat sia al assegurat ó als seus hereus. En cas de mort del assegurat s'acaba lo pago de les primes.

Aquests segurs participan en un **50** per **100** dels beneficis de la Compania.

SEGURS DE CAPITAL APLASSAT

SEGURS TEMPORALS.—SEGURS DE SOBREVIVENCIA

SEGURS MIXTOS A CAPITAL DOBLAT

Rentes Vitalicies.

Delegat General á n' aquesta província:

Joseph Coderch y Bacó, advocat.—GERONA.

FONTBERNAT—Callista

—(ULLS DE POLL)—

S' ARREGLAN LOS PEUS Á DOMICILI
PROGRÉS, 23—Perruqueria.

GEOGRAFIA DE CATALUNYA

PER EN FRANCISCO FLOS Y CALCAT

Consta de 208 planas, conté alguns gravats entre ells dos mapas, y no mes val l' exemplar enquadernat

SIS RALES

Al engrós á QUINZE PESSETAS la dotzena.

De venda en la llibrería de D. Joseph Franquet

FILL DE FRANCISCO VILARDELL Y COMP.

SALT

Molí Fariner

Sistema AUSTRO-HUNGAR y de MOLAS

Tant per l' un com per l' altre sistema se fan las moltas á preus sumament modichs.

ESTABLIMENT Y TALLER

DE

PAU CASSÁ

PINTOR Y EMPAPERADOR

Magnífichs mostruaris de papers pera decorar habitacions desde 25 céntims á 30 pessetes la pessa.

Cromos, motllures, transparents y cuadros

Novetat, bon gust y economía

Gerona.—Baxada del Pont de pedra, 14

LO GERONÉS

SETMANARI PORTA-VEU

del «Centre Catalanista de Gerona y sa Comarca».

Redacció y Administració. Cort-Real núm. 7.-1.er

PREUS DE SUSCRIPCIÓ:

Gerona.	1 peseta	trimestre
Fora.	1'25	id.
Estranger.	1'50	id.

Un numero sol, 10 céntims